

DOI: 10.32702/2307-2105-2022.5.95

Retrieved

from: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2022/97.pdf [in Ukrainian].

9. Gaibura, Yu.A. (2024). Upravlinia derzhavnym borgom Ukrainy: stan i perspektyvy [Management of the public debt of Ukraine: state and prospects]. *Podilskyi visnyk: silske gospodarstvo, tehnika, ekonomika – Podilsky Visnyk: agriculture, technology, economy*, 1 (42), 82-89. DOI: <https://doi.org/10.37406/2706-9052-2024-1.12> [in Ukrainian].

10. Seredniostrokova strzategiya upravlinia derzhavnym borgom Ukrainy na 2021-2024 [Medium-term strategy of public debt management for 2021-2024]. *mof.gov.ua*. Retrieved from: <https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%A1%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%BD%D1%8C%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%A1%D0%A3%D0%94%D0%91%202021-2024.pdf> [in Ukrainian].

11. Sahno, A.A., Salkova, I.Yu. & Yavorska, Yu. A. (2018). Problemy dosyagnenia finansovoi bezpeky derzavy ta shlyahy ii vyrishenia [Problems of achieving financial security of the state and ways to solve it]. *Regionalna biznes-ekonomika ta upravlinia – Regional Business Economics and Management*, 2 (58), 49-57 [in Ukrainian].

12. Martseniuk-Rozaronova, O.V. (2014). Shliakhy podolannia defitsytnosti biudzhetu [Ways to overcome budget deficit]. *Mizhnarodnyi naukovo-vyrobnychiy Zhurnal «Ekonomika APK» – International Scientific and Production Journal «Economy of AIC»*, 12, 58-62.

Відомості про автора

ВДОВЕНКО Лариса Олександрівна – доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: vdovenko_larisa@i.ua).

VDOVENKO Larysa – Doctor of Economics Science, Professor, Head of the Department of Finance, Banking and Insurance, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3, Soniachna Str., e-mail: vdovenko_larisa@i.ua).

УДК 331.556.4:314.15

DOI: 10.37128/2411-4413-2024-4-3

ТЕОРЕТИЧНІ
ЗАСАДИ
ДОСЛІДЖЕННЯ
МІЖНАРОДНОЇ
ТРУДОВОЇ
МІГРАЦІЇ

АЛЕКСАНДРІЮК І.В.,
аспірант третього року навчання
кафедри економіки та економічної безпеки,
Університет митної справи та фінансів
(м. Дніпро)

У статті проаналізовано теоретичні положення наявних теорій міжнародної міграції в контексті еволюції поглядів науковців на це явище. Необхідність зміни міграційної політики відповідно до тенденцій глобалізованого світу й у відповідь на виклики трансформації європейської інтеграції зумовлює потребу у вивченні теоретико-методологічних засад міграційних процесів і положень існуючих теорій міжнародної

міграції. Розглянуто еволюцію міжнародної трудової міграції та особливості кожного етапу її розвитку. Виокремлено чинники, які зумовили необхідність дослідження міжнародної трудової міграції.

Визначено причини й наслідки міжнародної трудової міграції з огляду на нерівномірність економічного розвитку країн. Досліджено переваги міжнародної трудової міграції для приймаючих країн і країн-донорів, урахувавши, що сучасні тенденції на світовому ринку праці свідчать про те, що процес трудової міграції охоплює більшість країн світу.

Обґрунтовано, що в умовах глобалізації міжнародна міграція стала одним із основних соціально-економічних явищ, що призвело до визначення ключових тенденцій у міжнародній трудовій міграції, які продовжують формувати світову економіку. Одним із позитивних наслідків трудової міграції є сприяння економічному розвитку, підтримка соціальних інститутів і забезпечення ринку праці необхідними ресурсами. У контексті цього досліджено особливості міграційної політики в різних країнах.

Запропоновано ключові підходи запобігання міграційним кризам із метою уникнення або мінімізації соціально-економічних і політичних проблем, спричинених великими потоками мігрантів. Визначено ключові стратегії та підходи до пом'якшення міграційних потоків із метою створення умов для зменшення зовнішнього й внутрішнього тиску на міграційну систему. Установлено, що детальне дослідження міжнародної трудової міграції дозволить не лише виявити основні деструктивні сили й закономірності міграційних потоків, але й уможливить розробку ефективних стратегій та політики управління цими процесами на національному й міжнародному рівнях.

Ключові слова: робоча сила, міжнародна міграція, міграційні потоки, регулювання міграційних процесів, глобалізація, ринок праці, міграційна політика, міграційна криза, стратегії.

Табл.: 5. Рис.: 2. Літ.: 22.

THEORETICAL FOUNDATIONS OF THE STUDY OF INTERNATIONAL LABOR MIGRATION

ALEKSANDRIUK Ihor,

*Postgraduate Student of the Third Year of Study
of the Department of Economics and Economic Security,
University of Customs and Finance
(Dnipro)*

This paper examines the theoretical foundations of international labor migration research, the impact of which determines the dynamics of the scale, direction, and intensity of migration. Existing theoretical provisions of international migration theory are analyzed in the context of the evolution of scholars' views on this phenomenon.

The need to change migration policies in accordance with the trends of a globalized world and in response to the challenges of transforming European integration necessitates the study of the theoretical and methodological foundations of the migration process and the provisions of existing international migration theories. The evolution of international labor migration and the particularities of the each stage of its development will be examined. The factors that have created the need to study international labor migration are identified.

The causes and consequences of international labor migration are determined by taking into account the uneven economic development of countries. The benefits of international labor migration for host and donor countries are explored, taking into account that current trends in the global labor market indicate that the process of labor migration covers most countries of the world.

It is grounded that in the context of globalization, international migration has become one of

the major socioeconomic phenomena, resulting in the identification of key trends in international labor migration that continue to shape the world economy. One of the positive consequences of labor migration is the promotion of economic development, support of social institutions and provision of the labor market with necessary resources. In this context, the peculiarities of migration policy in different countries are studied.

Key approaches to preventing migration crises are proposed in order to avoid or minimize the social, economic, and political problems caused by large flows of migrants. Key strategies and approaches to mitigate migration flows have been identified in order to create conditions that reduce external and internal pressures on the migrant system.

It is determined that international labor migration will not only identify the main disruptive forces and patterns of migration flows, but will also allow the development of effective strategies and policies to manage these processes at the national and international levels.

Key words: labor force, international migration, migration flows, regulation of migration processes, globalization, labor market, migration policy, migration crisis, strategies.

Tabl.: 5. Fig.: 2. Ref.: 22.

Постановка проблеми. Глобалізація, що відбувається у світовій економіці, збільшує рух усіх видів ресурсів, зокрема фінанси, енергію, робочу силу й інформацію. Рух цих ресурсів може мати як позитивні, так і негативні наслідки з погляду національних інтересів країни. Однак, ураховуючи особливості людського капіталу, такі як високі витрати на формування, синергетичні ефекти від використання, тривалі інвестиційні періоди й особливі умови відтворення, саме приплив трудового капіталу має найбільш незворотні наслідки, тому питання трудової міграції залишається таким важливим.

Незважаючи на широкий розвиток теоретичних підходів, дослідження міжнародної трудової міграції стикається з кількома серйозними проблемами:

1) відсутність узгодженості в теоретичних підходах. Сучасні теоретичні моделі часто ізолюють економічні, соціальні й політичні аспекти міграції, хоча насправді ці елементи взаємопов'язані. Це ускладнює формулювання всеосяжної і загальної теорії;

2) зміна глобальних і регіональних економічних умов. Міграційні потоки постійно змінюються разом з економічними умовами на глобальному й регіональному рівнях. Теоретичні моделі часто не можуть адаптуватися до нових економічних умов, таких як глобалізація, диджиталізація, технологічний розвиток і зміна попиту;

3) політичні й правові бар'єри. Теоретичні дослідження міжнародної трудової міграції стикаються з труднощами через політичні й правові обмеження, зокрема, розбіжності в політиці між країнами мігрантів і країнами-реципієнтами. Важливими є наслідки того, як зміни в міграційній політиці країни впливають на міграційні потоки. Однак, якщо міграційні дослідження намагаються спрогнозувати дії уряду щодо трудової міграції, то ця політика часто змінюється швидко й непередбачувано, що ускладнює прогнозування та узагальнення результатів;

4) негативні соціальні наслідки трудової міграції. Вивчення теоретичного базису понять трудової міграції є недостатнім не лише для мігрантів, але й для країн, що приймають мігрантів. Відсутність комплексного аналізу міграційної політики та її соціальних наслідків може бути однією з причин труднощів у формулюванні стратегій інтеграції мігрантів у суспільство.

Сучасна економічна нестабільність, політична, нерівномірність рівнів розвитку різних країн, проблеми взаємного визнання та інтеграції цих працівників у нове соціокультурне середовище – це лише деякі з аспектів, притаманних цій проблемі. Тому дослідження міжнародної трудової міграції у контексті глобального розвитку є актуальною та важливою темою, яка потребує уваги й поглибленого вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню теоретичних аспектів міграції присвячені праці таких вітчизняних і зарубіжних дослідників: В. Алгаш [6], Т. Алексєєва [1], Б. Андерсон [13], Т. Длугопольська [5], Є. Другова [7], О. Іващенко [2], Б. Йо [12], В. Карп [2], К. Новосад [4], Л. Осіпова [16], К. О'Райлі [9; 11], В. Панченко [2], Ф. Пешель, В. Піттель [6], А-М. Пол [12], М. Рас [13], Н. Резнікова [2], С. Рошко [8], Д. С. Фітцджеральд [10], Й. Фредрик [11], О. Хаєцька [16], В. Шєпа [8], К. Шиманська [3] й ін.

В. Алгаш і В. Піттель [6] досліджували проблеми й причини поточної міграційної кризи у ЄС, а також розглядали можливі способи її запобігання або мінімізації. Т. Алексєєва [1] досліджувала основні напрями впливу інфраструктурних чинників на перебіг міграційних процесів. Т. Длугопольська [5] розглядала класифікацію основних типів міграції за різними ознаками й систематизувала основні інституційні практики регулювання міжнародної міграції. Є. Другова [7] досліджувала ключові тенденції міграції з урахуванням економічних, соціальних і політичних чинників, що формують міграційні потоки. К. Новосад [4] досліджувала сучасні моделі міграції населення. Л. Осіпова й О. Хаєцька [16] аналізували причини трудової міграції. В. Панченко, Н. Резнікова, В. Карп й О. Іващенко [2] визначали феномен міжнародної трудової міграції у країнах із колоніальним минулим. В. Шєпа й С. Рошко [8] розглядали вплив трудової міграції на ринки праці, інтеграцію мігрантів. К. Шиманська [3] аналізувала висвітлення теорій і концепцій міжнародної міграції у працях, що індексуються у різноманітних наукометричних базах.

Серед іноземних науковців потрібно виділити праці К. О'Райлі [9], яка вивчала неокласичну економічну теорію, нову економічну теорію, теорію подвійного / фрагментованого ринку праці, теорію світової системи, теорію міграційних систем і мереж. Д. С. Фітцджеральд [10] предметом дослідження обрав міграцію, рушійні сили міжнародної міграції, асиміляцію / інтеграцію, транснаціоналізм, дисиміляцію та повернення. Й. Фредрик і К. О'Райлі [11] досліджували особливості міжнародної трудової міграції у сільські регіони Європи. А-М. Пол і Б. Йо [12] вивчали багатонаціональну міграцію у різних категоріях мігрантів і між різними міграційними центрами. Б. Андерсон, Ф. Пешель, М. Рас [13] визначали концепцію системної стійкості й розробляли наслідки для аналізу, а також регулювання трудової міграції.

Однак питання дослідження міжнародної трудової міграції завжди є актуальним і потребує постійного вивчення, особливо в контексті сучасних економічних викликів і збільшення потоку мігрантів із України в той час, коли країна обрала чіткий курс на європейську інтеграцію.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є узагальнення теоретичного досвіду й систематизація основних категорій дослідження міжнародної трудової міграції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Швидкі зміни в розвитку глобалізації, що відбулися у світі протягом останнього століття, мали вирішальний вплив на розвиток міжнародних економічних відносин, зокрема, на процеси міжнародної міграції, особливо трудової. У сучасному світі глобалізація створює сприятливі умови для більшої міжнародної мобільності робочої сили, покращуючи зв'язки між країнами, зменшуючи бар'єри для пересування людей. Цей процес знаходить своє відображення у масовій міграції працівників у пошуках нових можливостей працевлаштування та кращого рівня життя. Це явище ставить перед країнами серйозні виклики у сферах економіки, соціальної політики й культури. Водночас міжнародна трудова міграція відкриває нові можливості для співпраці й взаємовигідного обміну досвідом і ресурсами між різними країнами. Міжнародна мобільність робочої сили є невід'ємною частиною сучасного світу, особливо в контексті глобального розвитку, де національні економіки все більше пов'язані й інтегровані. Це явище має значний вплив на багато сторін життя: економічну, соціальну, культурну й політичну. Для багатьох країн міграція стає важливим фактором забезпечення та збільшення кількості робочих місць і підтримки конкурентоспроможності. Для багатьох країн міграція стає важливим фактором збільшення кількості робочих місць і підтримки конкурентоспроможності.

Рух населення завжди існує, викликає зміни на планеті й має певне значення у житті народів і цивілізацій [14, с. 56]. Міжнародна трудова міграція – це економічне явище, яке суттєво впливає на функціонування та розвиток міжнародного й національного ринків праці. Міжнародна трудова міграція впливає на світову й національну економіку, є важливою частиною глобального економічного розвитку, а також проходить через багато етапів, кожен із яких має свої особливості й причини (рис. 1).

Міжнародна трудова міграція продовжує залишатися фактором розвитку світової економіки, а її характер змінюватиметься під впливом нових політичних, економічних й інших чинників. Міжнародна трудова міграція є масштабним і динамічним явищем у сучасному глобалізованому світі, а також має значний вплив на економічні, соціальні й політичні процеси як у країнах походження, так і в країнах призначення.

Погоджуючись із думкою Л. Осіпової та О. Хаєцької [16], вважаємо, що однією з основних причин трудової міграції є нерівномірність економічного розвитку між країнами. Люди з країн із нижчим рівнем економічного розвитку шукають кращі умови праці й намагаються підвищити свій рівень життя, що спричиняє ріст міграційного потоку в пошуках кращого заробітку й можливостей для професійного зростання. Країни, що приймають робочу силу, також використовують трудових мігрантів для отримання доступу до додаткової робочої сили. Це дає їм можливість задовольнити потреби власної економіки в робочій силі, особливо у висококваліфікованих низькокваліфікованих галузях, де місцеві людські ресурси є дефіцитними.

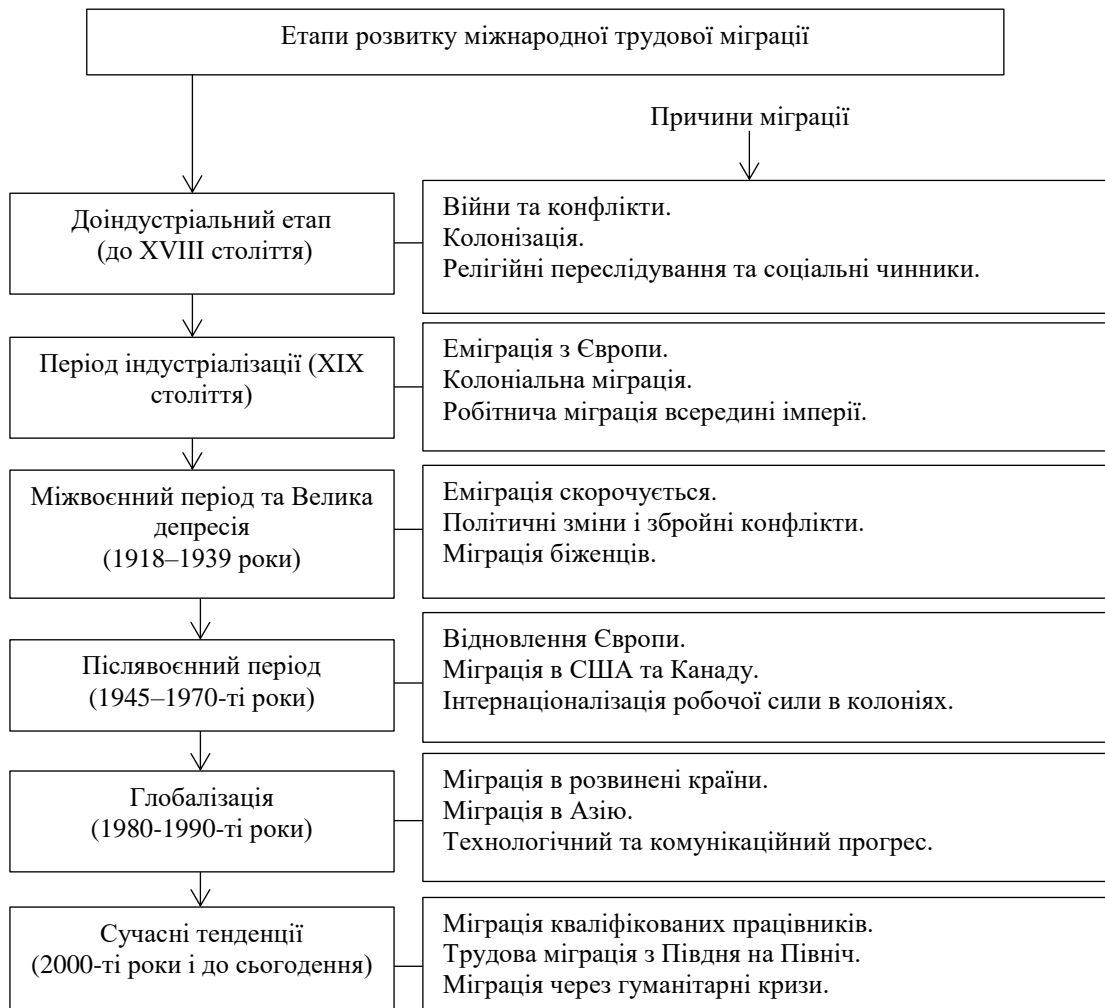

Рис. 1. Еволюція розвитку міжнародної трудової міграції
Джерело: [15, с. 197]

Існують певні тенденції та напрямки трудових міграційних потоків на міжнародному ринку праці. Також є багато різних причин і факторів, які впливають на формування цих міграційних потоків. Найбільший вплив мають економічні чинники, оскільки вони визначають рівень життя громадян як країн-донорів, так і країн-реципієнтів (табл. 1).

Таблиця 1

Причини й наслідки міжнародної трудової міграції

Причини	Особливості	Наслідки	Особливості
Економічні причини	Різниця у рівні заробітку. Безробіття та нестача робочих місць. Пошук кращих умов життя	Економічні наслідки для країн-реципієнтів (країн, які приймають мігрантів)	Збільшення трудових ресурсів. Економічне зростання. Внесок у пенсійні системи й податкові нарахування
Політичні причини	Війни й конфлікти. Політичні репресії та переслідування	Економічні наслідки для країн-донорів (країн, які відправляють мігрантів)	Грошові перекази (remittances). Втрата кваліфікованої робочої сили
Соціальні причини	Сімейні й культурні фактори. Демографічні зміни	Соціальні наслідки для країн-реципієнтів	Мультикультуралізм. Труднощі в інтеграції
Навчання та підвищення кваліфікації	Міжнародна освіта й кваліфікація	Соціальні наслідки для країн-донорів	Соціальні зміни в родинях. Втрата людських ресурсів
Глобалізація та розвиток технологій	Мобільність завдяки технологіям	Політичні наслідки	Політичні напруження. Зміни у законодавстві
		Культурні наслідки	Обмін культурними традиціями. Ідентичність й інтеграція

Джерело: сформовано автором на основі [17–18; 19, с. 88]

Міжнародна трудова міграція сприяє економічному розвитку як країн, що приймають мігрантів, так і тих, що відправляють, вона також може призвести до соціальної, політичної та культурної напруженості. Ефективне управління міграцією, яке приносить користь усім зацікавленим сторонам, вимагає делікатного балансування. Причини міграції, такі як економічні труднощі, можливості розвитку й політична нестабільність, сприяють тому, що люди шукають кращі можливості в інших країнах. У довгостроковій перспективі економічне зростання у країні, що приймає мігрантів, може привабити більше мігрантів, які можуть заповнити дефіцит робочої сили й сприяти економічному розвитку через нові інвестиції, поліпшення соціальних умов. Водночас міграція може мати також і протилежний ефект, оскільки економічне зростання в одній країні може призвести до припливу робочої сили з інших країн [20].

Процес імміграції вважається економічно вигідним для країни, оскільки іммігранти, зазвичай, більш економічно активні, ніж місцеві жителі, і готові виконувати важку роботу за низьку заробітну плату й у поганих умовах праці. До макроекономічних переваг міжнародної міграції належить збільшення пропозиції робочої сили всередині країни, оскільки компанії мають ширший вибір майбутніх працівників.

Як свідчить світовий досвід, трудова міграція приносить незаперечні вигоди як країнам-реципієнтам, так і країнам-постачальникам робочої сили (табл. 2).

Таблиця 2

Переваги міжнародної трудової міграції для країн-реципієнтів та для країн-донорів

Переваги для країн-реципієнтів	Переваги для країн-донорів
Заповнення дефіциту робочої сили	Збільшення фінансових надходжень (грошові перекази)
Сприяння економічному зростанню	Зменшення рівня безробіття
Різноманіття та культурний обмін	Розвиток навичок і підвищення кваліфікації
Поповнення молодшої робочої сили	Зниження соціальних витрат
Покращення конкурентоспроможності на глобальному ринку	Стимулювання економічного розвитку через грошові перекази
Збільшення податкових надходжень	Полегшення соціальної напруженості
Гнучкість на ринку праці	Міжнародні зв'язки й економічна співпраця
Міжнародна співпраця та зв'язки	Дипломатичні й політичні переваги
Впровадження інновацій	Зниження економічної нерівності

Джерело: сформовано автором на основі [21]

Так, країни, які приймають робочу силу, підтримують низку економічних, соціальних і культурних переваг, що сприяють загальному розвитку й стабільності. Отже, хоча експорт робочої сили може створювати певні соціальні й культурні проблеми, країни-експортери отримують економічні вигоди, такі як грошові перекази, зниження рівня безробіття, підвищення кваліфікації трудових мігрантів, зміцнення міжнародних зв'язків і скорочення навантаження робочої сили на ринку праці.

Прогнозування майбутніх тенденцій у сфері міграції та глобалізації є складним завданням. Характер міграції наразі перебуває у процесі постійних змін. Масштабні переміщення населення, спричинені змінами на світовому ринку праці, будуть основним рушієм міжнародної міграції у майбутньому.

Конфлікти й насильство продовжують породжувати масштабні переміщення біженців, як це сталося в Україні й на Близькому Сході. Однак рушійні сили цих міграцій тісно пов'язані між собою, оскільки країни часто стикаються з кліматичною вразливістю, бідністю та нестабільністю одночасно. Глобальний ринок праці продовжуватиме змінюватися під впливом диджиталізації та технологічних інновацій.

Політичне й соціальне ставлення до міграції матиме значний вплив на майбутню траєкторію міграції. Водночас у деяких країнах можуть зростати антиіммігрантські настрої і посилюватися імміграційна політика, інші країни можуть зайняти більш відкриту позицію для залучення кваліфікованих мігрантів. Подальші демографічні зрушення, особливо в країнах зі старіючим населенням, ймовірно, збільшать попит на працю мігрантів. І навпаки, імміграційний тиск може зрости в регіонах із молодим населенням і високим рівнем безробіття.

Так, майбутні відносини між міграцією та глобалізацією, ймовірно, формуватимуться під впливом кількох тенденцій. В умовах глобалізації міжнародна міграція стає важливим соціально-економічним явищем. Сучасний світ характеризується новими тенденціями, зумовленими економічними, політичними, соціальними й технологічними змінами. Нижче наведено основні тенденції міграції та глобалізації у сучасному світі (рис. 2).

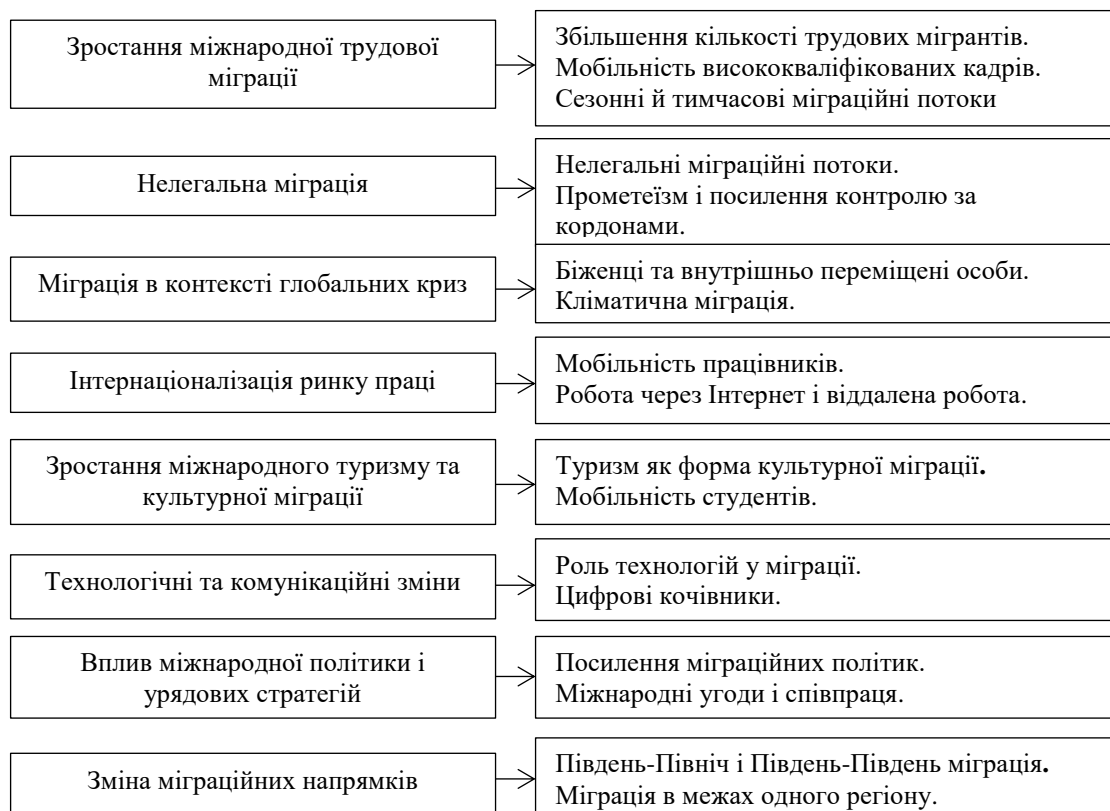

Рис. 2. Ключові тенденції міжнародної трудової міграції

Джерело: сформовано автором на основі [22]

Ці тенденції відображають складний і багатогранний взаємозв'язок між міграцією і глобалізацією, який і надалі формуватиме глобальне економічне, політичне й соціальне середовище. Пом'якшення рушійних сил міграції

вимагатиме глобальних зусиль, що підкреслює важливість міжнародного співробітництва у формуванні майбутнього людської мобільності.

Міграція та глобалізація тісно переплітаються, створюючи складну мережу взаємозв'язків, які відображають зміни у світовій економіці, політиці й суспільстві. Урядам, міжнародним організаціям і суспільствам важливо адаптуватися до нових реалій, зокрема, регулювати міграційні потоки, інтегрувати мігрантів і скористатися можливостями, що виникають у цьому контексті.

Для кожної країни притаманна своя специфічна міграційна політика, яка є більш чи менш привабливою для мігрантів для роботи й проживання у країні. Міграційна політика – це інструмент державного управління, який встановлює правила, норми і стратегії прийому, регулювання та інтеграції мігрантів. Специфіка міграційної політики країни залежить від її соціально-економічних, політичних і культурних умов (табл. 3).

Таблиця 3

Міграційна політика зарубіжних країн

Країна	Особливості
Міграційна політика в країнах із розвиненими економіками	
США	Сполучені Штати мають як ліберальну, так і обмежувальну імміграційну політику. З одного боку, вони активно вітають висококваліфікованих іммігрантів, особливо через програми для студентів, науковців і підприємців. З іншого боку, існують суворі правила проти нелегальної імміграції, до яких додалися масові депортації, обмеження на перетин кордону, запровадження додаткових бюрократичних перешкод для легальних мігрантів, які посилилися з приходом до влади президента Дональда Трампа. У країні також діє система «зелених карток» і програма для кваліфікованих працівників
Країни Європейського Союзу	ЄС має спільну міграційну політику, засновану на гармонізації законодавства між державами-членами, але кожна країна зберігає певний ступінь автономії та діє на принципах європейської прикордонної політики, політики прийому біженців і квотування біженців
Австралія та Канада	Обидві країни мають однакову тенденцію приймати кваліфікованих мігрантів за системою «балів», за якою вони оцінюються відповідно до їхніх професійних навичок
Міграційна політика в країнах, що розвиваються	
Індія	В Індії проживає велика кількість емігрантів, які приїжджають у країну в пошуках кращих можливостей для працевлаштування у більш розвинених країнах, таких як США, Канада і Великобританія
Мексика	Є джерелом трудової міграції до США, особливо в сільському господарстві, будівництві й інших галузях. Мексика проводить політику підтримки своїх громадян за кордоном. Усередині країни Мексика також стикається з проблемами нелегальної імміграції з Центральної Америки і намагається зменшити приплив нелегальних іммігрантів
Міграційна політика в країнах, що постраждали від конфліктів або політичної нестабільності	
Сирія та Ірак	Діє за принципом політики прийому біженців

Джерело: сформовано автором на основі [18]

Країни з високим рівнем економічного розвитку мають складну й багатогранну міграційну політику, а також залишаються основними реципієнтами трудових мігрантів і біженців. Країни з економікою, що розвивається, часто мають іншу міграційну політику, орієнтовану, насамперед, на міграцію власних громадян. Міграційні потоки кардинально змінилися, а міграційні стратегії повинні бути гнучкими й адаптивними в сучасних умовах. Міграційна політика в багатьох країнах має багато спільних рис, таких як прагнення залучити кваліфіковану робочу силу й ефективні способи інтеграції пошуку мігрантів.

Важливою складовою нової міграційної політики ЄС є співпраця з третіми країнами, які намагаються мігрувати до Європи. Нова міграційна політика ЄС передбачає надання допомоги країнам-джерелам міграції з метою покращення якості життя людей, які намагаються мігрувати до Європи, і впливу на причини міграції. Водночас розвивається співпраця з країнами походження та транзитними країнами для запобігання нелегальній міграції, а також для повторного в'їзду й реінтеграції мігрантів, що повертаються.

Запобігання міграційним кризам є важливою частиною глобальної політики, спрямованої на уникнення або мінімізацію соціальних, економічних і політичних проблем, спричинених великими потоками мігрантів. Міграційні кризи виникають тоді, коли через певні фактори (політичні, економічні чи соціальні) кількість людей, що переміщуються, суттєво перешкоджає ефективній інтеграції, підтримці й забезпеченню безпеки з боку держав і міжнародних організацій. Нижче наведено основні підходи до запобігання міграційним кризам (табл. 4).

Таблиця 4

Ключові підходи щодо запобігання міграційним кризам

Фактори	Інструменти реалізації
Забезпечення стабільності в країнах мігрантів	Політична стабільність і правопорядок. Економічний розвиток. Поліпшення доступу до освіти та охорони здоров'я
Інтеграція мігрантів і внутрішньо переміщених осіб	Поліпшення умов для біженців Внутрішня стабільність. Політика повернення та реінтеграції
Запобігання нелегальній міграції	Регулювання кордонів. Забезпечення правових шляхів для міграції. Координація з країнами походження та транзиту
Міжнародна співпраця та підтримка	Міжнародні організації, спрямовані на координацію міжнародної міграційної політики. Глобальні ініціативи, направлені на забезпечення безпечної, впорядкованої та законної міграції. Дипломатія і миротворчі місії
Підвищення рівня обізнаності й освіти серед мігрантів	Освітні програми для мігрантів. Психологічна підтримка
Політика інтеграції мігрантів	Соціальна інтеграція – політика соціальної інтеграції, зокрема доступ до освіти, працевлаштування, житла й медичних послуг, допомагає мігрантам адаптуватися до нової ситуації, зменшує соціальну напруженість
	Підтримка культурного розмаїття – країни повинні розвиватися так, щоб сприяти інтеграції мігрантів у суспільство через відповідні програми й ініціативи

Джерело: авторська розробка

Розширення можливостей легальної міграції до Європи є ключовим фактором запобігання міграційній кризі, що потребує комплексного підходу й включає: економічні, політичні, соціальні, а також гуманітарні заходи. Це вимагає активної міжнародної співпраці, поліпшення умов життя у країнах походження, забезпечення легальних шляхів міграції, протидії нелегальній міграції та створення умов для інтеграції мігрантів.

Пом'якшення міграційної динаміки вимагає глобального підходу, який підкреслює важливість міжнародного співробітництва у формуванні майбутнього людської мобільності. Ключові стратегії та підходи до

пом'якшення міграційних потоків спрямовані на зменшення негативних соціальних, економічних і політичних наслідків великомасштабних міграційних потоків, а також є ключовими елементами міжнародної міграційної політики. До цих стратегій належать як короткострокові, так і довгострокові заходи, спрямовані на вирішення проблем, спричинених міграцією.

Розглянемо основні стратегії та підходи до пом'якшення міграційних потоків (табл. 5):

Таблиця 5

Основні стратегії та підходи до пом'якшення міграційних потоків

Стратегії	Напрями	Інструменти
Економічне пом'якшення міграційних потоків	Створення робочих місць й економічний розвиток	Розвиток місцевої економіки. Політика підтримки підприємництва. Міжнародні програми з розвитку
	Підвищення доходів і рівня життя	Інвестиції у соціальні програми, такі як доступ до освіти й охорони здоров'я, що зменшують соціальну нерівність і покращують умови життя
		Зниження бідності за допомогою соціальних трансферів
Соціальна підтримка й інтеграція у країни походження	Доступ до освіти й професійної підготовки	Доступ до освіти дітей та дорослих із метою подолання мовного бар'єру, проведення заходів для знайомства з історією та культурою місць проживання тощо
	Розвиток інфраструктури й соціального забезпечення	Покращення умов життя у сільських і віддалених місцевостях, що забезпечує стримування бажання людей мігрувати до міст або за кордон. Це вимагає розвитку інфраструктури, зокрема доступ до транспорту, охорони здоров'я, водопостачання, освіти й інших, необхідних для повсякденного життя, послуг
	Вирішення політичних конфліктів і сприяння мирним процесам	Міграція часто є наслідком політичних конфліктів, насильства й переслідувань із політичних, релігійних чи етнічних причин. Політичну міграцію можна зменшити, підтримуючи миротворчі операції, міжнародні мирні угоди, сприяючи процесам демократизації та зміцнюючи правові системи
	Високий рівень безпеки	Запобігання масовому переміщенню внаслідок війни й насильства вимагає зміцнення правоохоронних органів, забезпечення миротворчих місій та сприяння стабільності в країнах конфлікту
Екологічні ініціативи й адаптація до змін клімату	Вплив зміни клімату	Зміна клімату стає важливим чинником міграції, особливо в сільській місцевості, де люди втрачають засоби до існування через екстремальні погодні явища, посухи, повені й інші стихійні лиха. Стратегічні інвестиції в екологічну стійкість, зокрема системи управління водними ресурсами, відновлення земель й ефективне сільське господарство
		Інфраструктурні проекти для боротьби з природними катастрофами
Міжнародна співпраця та підтримка	Розподіл відповідальності	Зменшення міграції також вимагає співпраці між країнами походження, призначення і країнами, які приймають мігрантів. Міжнародні організації можуть допомогти країнам, що стикаються з великими міграційними потоками, підтримати політику розвитку

Джерело: сформовано автором на основі[21-22]

Пом'якшення міграційних потоків вимагає скоординованого підходу, до якого належать економічні, соціальні, політичні, екологічні й міжнародні стратегії. Це дозволяє не лише зменшити кількість мігрантів, але й створити сприятливі умови для адаптації та інтеграції у нове середовище, одночасно вирішуючи проблеми, які змусили мігрантів покинути рідні країни. Основною метою такої стратегії є створення умов, які зменшують тиск на зовнішні й внутрішні міграційні системи, а також підтримують стабільність і розвиток на рівні як країн-експортерів робочої сили, так і країн-реципієнтів.

З огляду на це, теоретичні дослідження міжнародної трудової міграції

допомагають не лише зрозуміти причини й наслідки міграційних процесів, але й розробити стратегії ефективного управління міграцією, сприяючи інтеграції мігрантів і мінімізації соціально-економічних ризиків, пов'язаних із цим процесом. Це пов'язано з тим, що міжнародна трудова міграція є складним явищем, яке охоплює численні сфери людської діяльності й вимагає взаємодії між державами, а також міжнародними організаціями.

Висновки. Теоретична база дослідження міжнародної трудової міграції охоплює низку аспектів, які пояснюють її динаміку, причини й наслідки. Трудова міграція є багатогранним явищем і не може бути зведена лише до економічних чинників. Соціальні, політичні, екологічні й культурні чинники відіграють важливу роль у визначенні як міграційних потоків, так і їхнього впливу на країни походження та призначення. Міжнародна трудова міграція має складні й багатогранні причини і наслідки. Міграція є важливим фактором економічного розвитку як країн, що приймають мігрантів, так і тих, які відправляють їх. Міграція сприяє економічному зростанню, але може також поширювати соціальні проблеми, особливо коли мігранти мають труднощі з інтеграцією у суспільство, яке приймає мігрантів. З метою максимізації переваг міграційної політики країнам необхідно розробити ефективні стратегії управління міграцією.

Серед напрямків майбутніх досліджень – детальний аналіз впливу технологічного прогресу на міграцію, впливу зміни клімату на глобальні міграційні моделі й розробка політики, спрямованої на максимізацію переваг і мінімізацію негативних наслідків цих глобальних явищ. Більш детальний аналіз необхідний для розуміння специфічного впливу міграції на різні сектори економіки й різні соціальні групи.

Результати дослідження можуть бути використані для розробки механізмів регулювання міграційних процесів із метою вироблення ефективної міграційної політики.

Список використаних джерел

1. Алексеева Т.І. Еволюція міграційних процесів крізь призму теорії міжнародних відносин. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Вип. 24 (1). С. 10–13.
2. Панченко В.Г., Резнікова Н.В., Карп В.С., Іващенко О.А. *Міжнародна трудова міграція: історичні закономірності та парадокси впливу на соціально-економічний розвиток країн-реципієнтів грошових переказів. Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 1. С. 12–21. DOI: 10.32702/2306-6814.2024.1.12
3. Шиманська К.В. Теоретичні засади дослідження процесів міжнародної міграції: аналіз розвитку та ключових положень міграційних теорій. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2017. Вип. 1 (79). С. 127–137. DOI: [https://doi.org/10.26642/jen-2017-1\(79\)-127-137](https://doi.org/10.26642/jen-2017-1(79)-127-137)
4. Новосад К.Я. Сучасні моделі дослідження міжнародної міграції. *Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах «Грані»*. 2020. Т. 23,

№ 5. С. 15–27. DOI: <https://doi.org/10.15421/172049>

5. Длугопольська Т.І. Міжнародна міграційна політика: від теорій до імплементацій. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*. 2020. Вип. 12. С. 31–49. DOI: 10.26565/2310-9513-2020-12-03

6. Алгаш В., Піттель А. Сучасна міграційна криза як виклик для європейського союзу. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 12. С. 334–338. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2019.12.61>

7. Другова Є.В. Глобалізація ринку праці: динаміка міграційних потоків у контексті міжнародних угод. *Modern scientific journal (Сучасний науковий журнал)*. 2023. № 2 (2). С. 109–114. DOI: <https://doi.org/10.36994/2786-9008-2023-2-15>

8. Шепя В.О., Рошко С.М. Майбутнє трудової міграції в ЄС: прогнози для міжнародного бізнесу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2024. Вип. 52. С. 190–195. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2024-52-30>.

9. O'Reilly K. Migration theories: a critical overview. *Routledge handbook of immigration and refugee studies*. London: Routledge, 2022. P. 3–12. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781003194316>

10. FitzGerald D.-S. The sociology of international migration. *Migration theory*. London: Routledge, 2022. P. 160–193. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781003121015>

11. Rye, J.F., O'Reilly K. International labour migration to Europe's rural regions. London: Routledge, 2021. 274 p. DOI: 10.4324/9781003022367

12. Paul A.-M., Yeoh B. S.-A. Studying multinational migrations, speaking back to migration theory. *Global Networks*. 2021. Vol. 21. Issue 1. P. 3–17. DOI: <https://doi.org/10.1111/glob.12282>

13. Anderson B., Poeschel F., Ruhs M. Rethinking labour migration: Covid-19, essential work, and systemic resilience. *Comparative Migration Studies*. 2021. Vol. 9 (1). Issue 45. DOI: 10.1186/s40878-021-00252-2

14. Лебедева В.В., Димитрієва Т.І. Міжнародна міграція в Україні в умовах глобалізації. *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*. 2021. № 3 (17). С. 56–62. DOI: 10.15276/EJ.03.2021.8

15. Аверіхіна Т.В., Шаркова Г.І. Міжнародна міграція робочої сили, види, причини та фактори розвитку. *Актуальні проблеми теорії та практики менеджменту: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Одеса, 28 трав. 2018 р. Одеса, 2018. С. 197-198. URL: <http://dspace.opu.ua/jspui/handle/123456789/7866> (дата звернення: 20.12.2024).*

16. Осіпова Л.П., Хаєцька О.П. Міжнародна міграція робочої сили в умовах глобального розвитку. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-22>

URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3555> (дата звернення: 07.02.2025).

17. Короленко Н.В., Петросян А.А. Міжнародна міграція робочої сили:

причини та наслідки. *Ефективна економіка*. 2021. № 1. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.1.85 URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2021/87.pdf (дата звернення: 20.12.2024).

18. Mishyna S., Mishyn O. International labor migration: current trends and global practices. *Theoretical and practical aspects of science development: Scientific monograph. Part 1*. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2023. P. 118-178. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-355-2-5>

19. Прядко І., Матвеева В. Взаємозв'язок трудової міграції та економічного зростання країни. *Підприємництво та інновації*. 2024. Вип. 32. С. 88-92. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/32.13>

20. Пархоменко Н. Тенденції трудової міграції на світовому ринку праці. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 63. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-11> URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4076/4005> (дата звернення: 20.12.2024).

21. Дзеніс О.О., Шарко Н.Г. Міжнародна міграція робочої сили в сучасних умовах та її вплив на міграційну політику держави. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 37. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-165> URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1195/1152> (дата звернення: 20.12.2024).

22. Пилипенко В.В., Пилипенко Н.М. Макроекономічні наслідки міжнародної міграції в умовах глобалізації світової економіки. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 61. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-52> URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3770/3691> (дата звернення: 20.12.2024).

References

1. Aleksieieva, T.I. (2019). Evoliutsiia mihratsiinykh protsesiv kriz pryzmu teorii mizhnarodnykh vidnosyn [Evolution of Migration Processes through the Prism of International Relations Theory]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: International Economic Relations and the World Economy*, 24 (1), 10–13 [in Ukrainian].

2. Panchenko, V.H., Reznikova, N.V. Karp, V.S., & Ivashchenko, O.A. (2024). Mizhnarodna trudova mihratsiia: istorychni zakonomirnosti ta paradoksy vplyvu na sotsialno-ekonomichni rozvytok krain-retsypientiv hroshovykh perekaziv [International Labor Migration: Historical Patterns and Paradoxes of Influence on the Socio-Economic Development of Remittance Recipient Countries]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, 1, 12–21. DOI: 10.32702/2306-6814.2024.1.12 [in Ukrainian].

3. Shymanska, K.V. (2017). Teoretychni zasady doslidzhennia protsesiv mizhnarodnoi mihratsii: analiz rozvytku ta kliuchovykh polozhen mihratsiinykh teorii [Theoretical foundations of the study of international migration processes: analysis of the development and key provisions of migration theories]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnogo tekhnolohichnoho universytetu. Serii: Ekonomichni nauky – Bulletin of*

Zhytomyr State Technological University. Series: Economic Sciences, 1 (79), 127–137. DOI: [https://doi.org/10.26642/jen-2017-1\(79\)-127-137](https://doi.org/10.26642/jen-2017-1(79)-127-137) [in Ukrainian].

4. Novosad, K.Ya. (2020). Suchasni modeli doslidzhennia mizhnarodnoi mihratsii [Modern models of international migration research]. *Naukovo-teoretychnyi i hromadsko-politychnyi almanakh «Hrani» – Scientific-theoretical and socio-political almanac «Grani»*, 23 (5), 15–27. DOI: 10.15421/172049 [in Ukrainian].

5. Dluhopolska, T.I. (2020). Mizhnarodna mihratsiina polityka: vid teorii do implementatsii [International migration policy: from theories to implementations]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina. Seriya «Mizhnarodni vidnosyny. Ekonomika. Krainoznavstvo. Turyzm» – Bulletin of V.N. Karazin Kharkiv National University. Series «International Relations. Economics. Regional Studies. Tourism»*, 12, 31–49. DOI: 10.26565/2310-9513-2020-12-03 [in Ukrainian].

6. Alhash, V., & Pittel, A. (2019). Suchasna mihratsiina kryza yak vyklyk dlia yevropeiskoho soiuzu [The current migration crisis as a challenge for the European Union]. *Pidpryiemnytstvo, hospodarstvo i pravo – Entrepreneurship, Economy and Law*, 12, 334–338. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2019.12.61> [in Ukrainian].

7. Druhova, Ye.V. (2023). Hlobalizatsiia rynku pratsi: dynamika mihratsiinykh potokiv u konteksti mizhnarodnykh uhod [Globalization of the Labor Market: Dynamics of Migration Flows in the Context of International Agreements]. *Suchasnyi naukovyi zhurnal – Modern scientific journal*, 2 (2), 109–114. DOI: <https://doi.org/10.36994/2786-9008-2023-2-15> [in Ukrainian].

8. Shepa, V.O., & Roshko, S.M. (2024). Maibutnie trudovoi mihratsii v YeS: prohnozy dlia mizhnarodnoho biznesu [The future of labor migration in the EU: forecasts for international business]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo – Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series: International Economic Relations and the World Economy*, 52, 190–195. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2024-52-30> [in Ukrainian].

9. O'Reilly K. (2022). *Migration theories: a critical overview*. Routledge handbook of immigration and refugee studies. London: Routledge. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781003194316> [in English].

10. FitzGerald D.-S. (2022). *The sociology of international migration. Migration theory*. London: Routledge. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781003121015> [in English].

11. Rye, J.F., & O'Reilly, K. (2021). *International labour migration to Europe's rural regions*. London: Routledge. DOI: 10.4324/9781003022367 [in English].

12. Paul, A.-M., & Yeoh, B. S.-A. (2021). Studying multinational migrations, speaking back to migration theory. *Global Networks*, 21 (1), 3–17. DOI: <https://doi.org/10.1111/glob.12282> [in English].

13. Anderson, B., Poeschel, F., & Ruhs, M. (2021). Rethinking labor migration: Covid-19, essential work, and systemic resilience. *Comparative Migration Studies*, 9 (1), 45. DOI: 10.1186/s40878-021-00252-2 [in English].

14. Lebedeva, V.V., & Dymytriiieva, T.I. (2021). Mizhnarodna mihratsiia v Ukraini v umovakh hlobalizatsii [International migration in Ukraine in the context of globalization]. *Ekonomichni zhurnal Odeskoho politekhnichnoho universytetu – Economic Journal of Odessa Polytechnic University*, 3 (17), 56–62. DOI: 10.15276/EJ.03.2021.8 [in Ukrainian].

15. Averikhina, T.V., & Sharkova, H.I. (2018). Mizhnarodna mihratsiia robochoi syly, vydy, prychny ta faktory rozvytku [International labor migration, types, causes and factors of development]. *Aktualni problemy teorii ta praktyky menedzhmentu: materialy VII Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii – Current problems of management theory and practice: materials of the VII International Scientific and Practical Conference*, (pp. 197-198). Retrieved from: <http://dspace.opu.ua/jspui/handle/123456789/7866> [in Ukrainian].

16. Osipova, L.P., & Khaietska, O.P. (2024). Mizhnarodna mihratsiia robochoi syly v umovakh hlobalnoho rozvytku [International labor migration in the context of global development]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, 60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-22>
URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3555> [in Ukrainian].

17. Korolenko, N.V., & Petrosian, A.A. (2021). Mizhnarodna mihratsiia robochoi syly: prychny ta naslidky [International labor migration: causes and consequences]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 1. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.1.85 URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2021/87.pdf [in Ukrainian].

18. Mishyna, S., & Mishyn, O. (2023). International labor migration: current trends and global practices. *Theoretical and practical aspects of science development: Scientific monograph*. Part 1. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 118–178. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-355-2-5> [in English].

19. Priadko, I., & Matvieieva, V. (2024). Vzaiemozviazok trudovoi mihratsii ta ekonomichnoho zrostantia krainy [The relationship between labor migration and economic growth]. *Pidpriemnytstvo ta innovatsii – Entrepreneurship and innovation*, 32, 88–92. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/32.13> [in Ukrainian].

20. Parkhomenko, N. (2024). Tendentsii trudovoi mihratsii na svitovomu rynku pratsi [Labor migration trends in the global labor market]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, 63. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-11>
URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4076/4005> [in Ukrainian].

21. Dzenis, O.O., & Sharko, N.H. (2022). Mizhnarodna mihratsiia robochoi syly v suchasnykh umovakh ta yii vplyv na mihratsiinu polityku derzhavy [International Labor Migration in the Current Context and Its Impact on the State Migration Policy]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, 37. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-165>

URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1195/1152> [in Ukrainian].

22. Pylypenko, V.V., & Pylypenko, N.M. (2024). Makroekonomichni naslidky

mizhnarodnoi mihratsii v umovakh hlobalizatsii svitovoi ekonomiky [Macroeconomic consequences of international migration in the context of globalization of the world economy]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, 61. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-52> URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3770/3691> [in Ukrainian].

Відомості про автора

АЛЕКСАНДРІУК Ігор Вікторович – аспірант третього року навчання кафедри економіки та економічної безпеки, Університет митної справи та фінансів (49000, м. Дніпро, вул. Володимира Вернадського, 2/4, e-mail: university.msf@gmail.com).

ALEKSANDRIUK Ihor – Postgraduate Student of the Third Year of Study of the Department of Economics and Economic Security, University of Customs and Finance (49000, Dnipro, 2/4, Volodymyr Vernadsky Str., e-mail: university.msf@gmail.com).